

Základní škola a Mateřská škola Dětenice, okres Jičín

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání Montessori

Motto: „**Ruka je nástrojem ducha**“ /cit. M. Montessori/, **sebeřízení nástrojem svobody.**

Obsah	
Úvod	3
1. Identifikační údaje	4
2 Charakteristika MŠ	5
2.1 Historie MŠ, charakter budovy, lokalita	5
2.2 Kapacita, typ provozu a spádovost MŠ	5
2.2.1 Kritéria přijímacího řízení do MŠ	5
2.2.2 Posílení přímé činnosti učitelek	6
2.3 Analýza SWOT	6
3 Podmínky a organizace vzdělávání	7
3.1 Materiální vybavení mateřské školy	7
3.2 Životospráva	8
3.3 Psychosociální podmínky	8
3.4 Denní režim mateřské školy	10
3.5 Řízení mateřské školy	11
3.6 Personální a pedagogické zajištění	11
3.7 Spolupráce s rodiči	11
3.8 Podmínky ke vzdělávání dětí s SPU	12
3.9 Podmínky ke vzdělávání nadaných dětí	12
3.10 Podmínky ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let	12
3.11 Akce mateřské školy	13
3.12 Nabídka zájmových činností	13
4 Filozofie MŠ	13
4.1 Zaměření školy	13
4.2 Dlouhodobé cíle MŠ	14
4.3 Metody a formy vzdělávání	15
4.4 Jak cíle naplňujeme	17
5 Vzdělávací nabídka dětem	18
5.1 Představení integrovaných bloků	18
5.1.1 Charakteristika tematických celků v blocích	19
5.2 Vzdělávací obsahy PV v MŠ	19
6 Evaluační systém	26
6.1 Oblasti autoevaluace	26
6.2 Prostředky autoevaluace	27
6.3 Časový evaluační plán	
28	
6.4 Odpovědnost učitelů	28
Závěr	28

ÚVOD

V létě 2016 došlo k proměně klasické státní školky na školku s provozem Montessori. Školní rok 2016/ 2017 je tedy prvním, kdy děti z Dětenic a okolí mají možnost pracovat způsobem Montessori.

V září se děti s prostředím Montessori seznamovaly, stejně jako jejich rodiče. Dnes jsme velmi rády, že se děti ve svém školkovém prostředí cítí dobře a přijaté, považují ho za své, mají k učitelkám důvěru a naučily se velmi mnoho nejen do školy, ale i do života. Mnohé z dětí zvládají samostatně vykomunikovat i lehce konfliktní situace, vtřídat se, chvílku počkat, vybrat si, na čem budou pracovat, připravit si vše potřebné, použít to i pouklízet. Přijdou se domluvit, když potřebují, sdělují, co se jim líbí, a co ne, navrhují vlastní řešení. A to vše bez soutěží, bez odměn a bez trestů. Pobývají v provozu Montessori teprve pátý měsíc.

Chceme poděkovat naší paní ředitelce, naší paní provozní, paní asistentce, velké díky patří panu starostovi a úplně největší dík je pro rodiče, kteří k nám do školky děti posílají. Chování a jednání dětí samých je nám nejlepší zpětnou vazbou o tom, zda jdeme po dobré cestě, když děti doprovázíme, či nikoliv.

Přejeme si, aby naše zkušenost mohla být inspirací, pobídkou a povzbuzením pro všechny, kdo chtějí svoji státní školku obohatit prvky Montessori, nebo si dokonce přejí provozovat Montessori naplno.

1 Identifikační údaje

Název programu: Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání Montessori

Motivační název ŠVP PV: „Ruka je nástrojem ducha“ a sebeřízení nástrojem svobody

Předkladatel: Základní škola a Mateřská škola Dětenice, okres Jičín

Adresa školy: ZŠ a MŠ Dětenice

Dětenice 81

507 24 Dětenice

Ředitelka školy: **Mgr. Kamila Machurová, DiS.**

Kontakt: zsde@seznam.cz; GMS 608 741 300, 608 128 185

web: www.obecdetenice.cz

typ školy: mateřská škola s celodenní péčí

počet tříd: 1

IČO školy: 70 99 84 42

zpracovaly: Mgr. Martina **Rozenbergerová**, Mgr. Marcela **Burešová**

zřizovatel: Obec Dětenice

Dětenice 141

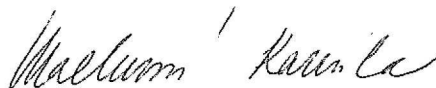
507 24 Dětenice

Kontakt na zřizovatele: 493 596 007

Platnost dokumentu v tomto znění od: 1. 9. 2016

aktualizace dokumentu: 30. 1. 2017

podpis ředitelky školy:

razítko školy:

2 Charakteristika školy

2.1 Historie MŠ, charakter budovy, lokality

Mateřská škola má dlouholetou tradici. Počátky její historie sahají do roku 1945, kdy byla ve výše uvedeném roce v budově národní a měšťanské školy v Dětenicích zřízena mateřská škola. Odtud byla v roce 1962 přestěhována do bývalé národní školy v Osenicích a jenom přechodně ve šk. r. 1981 – 1982 po dobu rekonstrukce a celkové přestavby této budovy se vrátila na rok zpět do Dětenic. Od září 1982 až do září 2002 byla mateřská škola včetně školní jídelny nejprve jako dvojtřídní a později jako jednotřídní v Osenicích, které spadají pod obec Dětenice. Vzhledem k novým podmínkám (přechod do právní subjektivity, demografický vývoj, zvyšování provozních nákladů) byla školka ve šk. r. 2002 – 2003 přestěhována zpět do ZŠ Dětenice 81 do nově zrekonstruovaných prostor.

Současná budova školy a školky je třípatrová. V přízemí se nachází pracovna dětí mateřské školy, příslušenství pro děti, pro učitelky MŠ i pro provozní zaměstnance, výdejna jídla, dvě šatny, místnost z rozvodem elektřiny, úklidová komora a kabinet učitelek. V 1. patře je sborovna, odpočívací místnost pro děti MŠ, minitělocvična k oddechu a pohybu dětí MŠ i ZŠ, hudební třída, kabinet, a příslušenství dětské i dospělácké. Ve 2. patře najdeme dvě třídy základní školy, školní klub dětí, ředitelnu, sklad a příslušenství pro děti ZŠ i dospělé. Ve 3. patře je půda.

Budova se nachází v centru obce Dětenice. Okolí budovy školy je obklopeno ze dvou sousedních stran zahradou a ze dvou dalších stran veřejnou komunikací. Pozemek školy je oplocen. Zahrada školy je zčásti po rekonstrukci, na části zahrady je rekonstrukce ještě dokončována. Děti mají k dispozici nový herní prvek s klouzačkou, prolézačkami a dvěma houpačkami, dále umělý kopec, pískoviště, dětský domeček a sadu náradí a hraček pro pobyt venku.

V blízkosti školy se nachází Zámek Dětenice se zámeckým parkem, les, naučná stezka Viničky, velké fotbalové hřiště, místní sokolovna. Možnosti, které nabízí okolní prostředí školy, pro potřeby dětí MŠ často využíváme.

2.2 Kapacita, typ provozu a spádovost MŠ

Mateřská škola Dětenice je škola s rodinného, či komunitního typu s celodenní péčí. Má kapacitu 28 dětí, která poskytuje předškolní výchovu a vzdělávání zpravidla dětem od tří (od září 2017 od dvou let, povinně také dětem od pěti let) do šesti (až sedmi) let. Počet tříd je jedna. Výhodou je, že budova, kde je školka umístěna, slouží dětem od mateřské školy do konce pátého ročníku základní školy. Do mateřské školy přicházejí děti z Dětenic, Osenic, Libáně, Rokytňan, Lična, Brodsku, Rabakova a ze Psinic. Mateřská škola je schopna zajistit výuku dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí mimořádně nadaných a dětí mladších tří let.

2.2.1 Kritéria přijímacího řízení do MŠ

Do MŠ jsou přijímány děti, u nichž lze předpokládat, že zvládnou režim MŠ bez nadměrného stresu (jsou přiměřeně zralé k docházce do školky). Děti mají být převážně samoobslužné při svlékání a oblékání, mají se obstojně obsloužit při jídle a pití, měly by udržet hygienu bez plenek a zvládat kulturně-hygienické návyky v míře odpovídající věku. Formálními kritérii je místo trvalého pobytu dítěte (tzv. spádovost), věk dítěte (děti rok před nástupem do školy mají přednost, jsou od září 2017 povinny absolvovat předškolní docházku a děje se tak bezplatně), přihlíží se k individuální situaci dítěte (dítě inkludované, se specifickými potřebami) a roli může hrát i sociální potřebnost přijetí dítěte do MŠ.

Vítáme zájem rodičů o vzdělávání dětí metodou Marie Montessori, více o tomto vzdělávání mohou podat učitelky MŠ na tel.: 608 128 185.

2.2.2 Posílení přímé činnosti učitelek

Provoz naší školky nechce být nabídkou pouze hlídání dětí s občasným zpestřením. Chceme děti každodenně vést k dobrému sebeřízení a ke smysluplným činnostem, jejichž prováděním děti nabudou školní zralosti a budou připraveny k docházce do školy. To se netýká jen prvopočátečního čtení, psaní a počítání, nebo rozvoje jemné a hrubé motoriky a koordinace oka a ruky. Základním stavebním kamenem je schopnost sebeřízení dítěte a také schopnost domlouvat se s okolím.

Také proto je přímá činnost obou učitelek MŠ dočasně posílena, kryjí se v přímé práci s dětmi ve více než čtyřech hodinách denně, včetně nepřímé práce jsou obě přítomny v budově školy během celé provozní doby školky, je-li třeba, je tato doba dobrovolně i delší.

2.3 Analýza SWOT

Cílem SWOT analýzy bylo uvědomit si silné stránky školy a využít je, pojmenovat slabé stránky a pracovat s nimi, pojmenovat a využít dosud nevyužité rezervy a příležitosti, seznámit se s tím, co by školu mohlo ohrozit. Výsledky SWOT analýzy jsou veřejné.

Tabulka uvádí náčrt současné situace školy:

<i>silné stránky školy</i>	<i>slabé stránky školy</i>	<i>příležitosti a rezervy</i>	<i>možné hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • malý počet dětí – škola rodinného (komunitního) typu • venkovské prostředí školy • prostorná budova i pozemek školy • rodiče jsou do provozu školky denně zvaní • dílny pro rodiče s dětmi; přednášky pro rodiče • úzká a kvalitní spolupráce se zřizovatelem, velká podpora zřizovatele • využití sponzoringu a dotací • dobrá vnitřní komunikace mezi dospělými, týmová spolupráce • zájem na kvalitní spolupráci i komunikaci • alternativní vzdělávání • zkušené učitelky Montessori • osvědčené materiály Montessori 	<ul style="list-style-type: none"> • nově nastoupení zaměstnanci – kolektiv se zžívá a učí spolupracovat • venkovská komunita zčásti rezistentní vůči novotám a neznámým prvkům • velká budova nákladná na údržbu a provoz • dotahování porekonstrukčních prací • spolupráce s okolními školami a školkami • provozní doba MŠ, aby vyhovovala širší skupině rodičů • malá účast učitelek MŠ na veřejném životě obce • nutnost žádat o finance postupně a dle zadání – velké projekty je nutno rozfázovat, nebo financovat vícezdrojově • probíhá doplnění si kvalifikace části učitelek 	<ul style="list-style-type: none"> • průběžně doplňovat materiály Montessori (jazyk, matematika; pro děti se specifickými potřebami) • nalézt vhodné kulturní akce pro děti, které by odpovídaly principům Montessori • sladit dlouhodobý plán akcí MŠ a ZŠ • vytvořit plán práce s dětmi z jiného sociokulturního prostředí • dokončit porekonstrukční práce na části školní zahrady • dokončit úklid a uspořádání kabinetních a skladovacích prostor školy • zlepšit uspořádání a samoobslužnost prostoru pro uskladnění náradí k práci a věcí ke hře dětí na školní zahradě • spolupráce s regionálním MAP 	<ul style="list-style-type: none"> • složité rodinné poměry některých dětí (dysfunkčnost rodiny, neúplné rodiny) • nezaměstnanost rodičů • nedostatek mladých rodin v obci a okolí • omezené zdroje financí • složitá nedávná komunikačně-vztahová situace mezi některými obyvateli obce

<ul style="list-style-type: none"> • přirozená cesta dětí MŠ ke školní zralosti • věkově smíšené skupiny (dětí se učí i od sebe navzájem a jsou samostatnější) • individuální přístup také díky asistentům pedagogů • práce v tematických celcích (tzv. integrovaná výuka) • pestrá nabídka zájmových činností (angličtina, atletika, dramatika, hra na flétnu a kytaru, IT, jóga, ekologie, logopedie, výtvarné činnosti) • výzdoba školy a školky zkušenou dekoratérkou • podíl na tradičních akcích školy a obce • ZŠ a MŠ v jedné budově - společné akce • tvorba školního časopisu a školní kroniky • dlouhá tradice dobrého amatérského divadla v obci • ochota pedagogů vzdělávat se a zlepšovat know-how • používání Respektovat a být respektován • aktivní přístup pracovníků školy 			
--	--	--	--

3 Podmínky a organizace vzdělávání

3.1 Materiální vybavení školy

Dětská pracovna školky je tvořena **jednou prostrannou místností** s kapacitou 28 dětí. Třída je rozdělena na dvě poloviny. V jedné části místnosti (blíže vstupu) je na podlaze PVC, tuto polovinu využíváme pro mokré aktivity dětí, pro práci s materiály Montessori v oblasti Praktický život, pro výtvarnou a rukodělnou činnost (dětský ponk) a denně také pro stravování dětí (místnost je během provozu uklížena paní provozní). Druhá část místnosti je převážně s kobercem na podlaze, je určena více pro práci Montessori na pracovních koberečcích, tj. s materiály oblastí Smyslová výchova, Matematika, Jazyk, Kosmická výchova a také pro práci s doplňkovými materiály.

Dětská kuchyňka původně sloužící ke hře dětí je nyní v prostředí Montessori použita pro sebeobsluhu dětí při dopolední a odpolední svačině a také pro celodenní pitný režim.

Dětem je k dispozici **policový systém** ze starších polic a skříněk po obvodu většiny stěn místnosti. V něm jsou materiály přehledně uloženy na dohled i na dosah, tedy dětem samoobslužně. Stoly a židle v obou částech jsou nové, nastavitelné a dobře funkční, umožňují spolupráci dětí, stejně jako individuální soustředění. Součástí vybavení je dětské úklidové nářadí, které je dětmi denně využíváno.

V oblasti Praktický život nyní nabízíme aktivity přesýpání, přemísťování různými nástroji, nabírání, přelévání, čištění, prosívání, mletí; dále zapínání, šroubování, zatloukání, řezání, pilování, přebírání sypkých materiálů, hmatové vjemy pro ruce i nohy, práci s kolíčky, krabičkami, karabinami apod. V oblasti Smyslová výchova děti pracují s hnědými schody, s růžovou věží, s válečky s úchyty, s geometrickými tvary i tělesy, s barevnými destičkami, s červenými tyčemi. V oblasti matematiky mají děti k dispozici např. zlomkové červeno-modré tyče, zlomkové kuželky, hmatové číslice, materiály k počítání do deseti, perlový materiál na desítkovou soustavu, Seguinovy tabulky pro odvození počtu do 20 a do 100, vřetena, desku na násobení i dělení a doplňkové matematické materiály. V oblasti jazyka najdeme hláskovací komodu, karty se třemi částmi k pojmenování, obrázkové karty, čtecí knížečky, hmatová psací písmena, dvě sady kovových tvarů a také dětskou knihovnu převážně s encyklopediemi a říkadly. Kosmická výchova je vyhledávána pro puzzle částí těl živých organismů, pro dřevěné puzzlové mapy, glóby, práci s časem, s nerosty apod.

K odpočinkové činnosti dětem slouží různé stavebnice a skládačky a také dva dětské rotopedy, či bedna s pískolínou. V rohu je také několik matrací pro děti, které by potřebovaly během pracovního bloku zcela klidový režim.

V jednotlivých vzdělávacích oblastech Montessori je základní vybavení materiály Montessori. O prostředí diskutujeme a plánujeme rozšíření nabídky materiálů po děti, podle potřeb dětí vyzorovaných z jejich činností.

Děti mají možnost využívat velkou místnost s kobercem jako **minitělocvičnu** i jako relaxační místnost a ložnici v 1. patře budovy. Prostor třídy je určen především dětem, pedagogické pracovnice mají úložný prostor a zázemí mimo prostor třídy.

Pro zajištění ochrany budovy je instalováno bezpečnostní zařízení. Chodba vedoucí na rušnou komunikaci je zabezpečena dveřmi s bezpečnostní klikou.

3.2 Životaspráva

Strava se připravuje **ve vlastní školní kuchyni**. Děti mají dostatečnou nabídku nápojů během celého dne (voda, ovocný nápoj a mléčný nápoj). Součástí jídelníčku jsou denně čerstvé ovoce i zelenina. Z pozorování dětí a po domluvě s vedoucí jídelny jsme začali více oddělovat jednotlivé druhy potravin, tj. např. místo pomazánky ze tří až čtyř surovin, kterou některé děti odmítaly jen proto, že jednu z daných surovin nemají rády, nebo proto, že nedůvěřují smíchaným potravinám, nabízíme jednotlivé potraviny oddělené v nádobách, takže lze jednu, či dvě vynechat tak, aby každé dítě přišlo nějaké složce jídla na chuť. Do jídelníčku jsou zařazovány i méně tradiční potraviny jako je bulgur, vločky, cizrna.

Každé **dítě** při jídle v souladu s principy hygieny i s pedagogikou Montessori **obsluhuje samo sebe**. Připraví si čisté nádobí potřebné ke konzumaci jídla na vybrané místo u stolu, při svačině a obědové polévce také dítě samo nabírá, či nandává jídlo, nalévá pití, po jídle odnáší použité nádobí na určené místo. Pouze hlavní jídlo děti obdrží již nandané, resp. se o složení druhého jídla na svém talíři do určité míry s provozní pracovnící domlouvají.

3.3 Psychosociální podmínky

Příchod dětí do školky probíhá dle potřeb rodičů a dětí mezi 6,45 - 8,00 hodinou, po domluvě s učitelkou dojí k časovému posunu. Zákonný zástupce dítěte nebo jím pověřená osoba je povinna předat dítě osobně učitelce ve třídě. Děti začínají svůj den konverzací s druhými, jídlem, odpočinkem, nejčastěji však prací. Vybírají si co, kde, s kým a jak dlouho budou dělat, zda pracovat samostatně, či ve skupině.

Každé dítě má **dostatek času na adaptaci** v novém prostředí, může být pouze pozorovatelem toho, co se kolem něho děje, do činností je sice pobízen, ale může se zapojit, až když se cítí bezpečně. Po dohodě s rodiči může být délka pobytu dítěte v zařízení v kratším časovém úseku. Rodiče mají možnost pobýt s dítětem ve školce a postupně ho nechat, aby si zvykalo. Učitelky napomáhají bezproblémovému zařazení dítěte do kolektivu a do práce.

Každý materiál Montessori je v prostředí Montessori obsažen pouze jednou, takže o podmínkách práce a o spolupráci se každé dítě s ostatními domlouvá. Děti pracují na ohraničeném pracovním prostředí (na koberečku, na tácu, na podložce), ukazujeme jim konkrétní promyšlené postupy, jak si ten který materiál uspořádat, jaké kroky dodržet, aby práce správně vyšla, a jak uklidit, resp. připravit materiál pro další dítě na polici.

Jednotlivé **materiály Montessori** mají různě stupně úrovně použití, mohou být pouze smyslovým materiálem pro dítě dva až tři roky staré, mohou sloužit k prvopočátečnímu čtení, psaní, či počítání, mohou být také použity pro komplexní práci žáků ZŠ, některé materiály dokonce pro třeba vyvozování vzorců studentů SŠ (př. binomická a trinomická krychle). Je třeba, aby učitel znal postupy práce pro více úrovní u téhož materiálu a aby se aktuální úrovní u konkrétního dítěte, kterému materiál ukazuje, uměl pružně přizpůsobit. Nelze tedy říci, že by učitel vedl dítě za svým vytyčeným vzdělávacím cílem, nýbrž dítě vede svého dospělého průvodce tam, kam chce a potřebuje ve své činnosti dojít.

Pokud dítě chce odejít od své rozdělané práce s tím, že se chystá v ní pokračovat, označí ji svojí jmenovkou. Jde-li o složitější a komplexní práci, může dítě v práci pokračovat i dva, nebo tři dny.

Při řešení konfliktů hledáme řešení spolu s dítětem, nebo skupinou dětí. Upřednostňujeme mluvení o tom, jak to v daném konfliktním okamžiku udělat, aby se obnovila chuť spolupracovat, nesnažíme se děti tzv. vyslyšet, kdo co udělat první, kdo druhý a kdo za něco může. Stavíme na respektující komunikaci, ve které se spíš popisuje situace, místo toho aby se soudilo a hodnotilo.

K dětem přistupujeme individuálně, bereme v potaz jejich nálady, zvláštnosti a rodinné prostředí. Při práci s dětmi není pedagog zaměřen na výkon dítěte, ale vede tzv. „objektivní lekci“, tj. ukazuje, jak se co dělá, aby to správně vyšlo.

Součástí činností v mateřské škole je komunitní kruh. Děti prostřednictvím komunitního kruhu mohou hovořit na volné nebo určité téma. Když nechtějí, hovořit nemusí. Učí se dodržovat dohodnutá pravidla, respektovat druhou osobu, nevstupovat do řeči ostatních, čekat, až právě na ně přijde řada.

Silným nástrojem při výuce sebeřízení při zachování dobré sebeúcty je **cvičení ticha a chůze po elipse** podle V. Hillebrandové. Děti se shromáždí na tzv. elipse, pokud se chtějí práce na elipse zúčastnit. Nechtějí-li, mohou zvolit individuální činnost bez vyrušování ostatních podle vlastního výběru.

Práce na elipse děti učí, jak respektovat sebe i druhé, rozvíjí schopnost soustředit se, jemnou i hrubou motoriku, posiluje sociální i emoční inteligenci. Učí děti chvílku počkat, dobře pozorovat, vystihnout správný okamžik, také rozvíjí rovnováhu a ukotvení celého těla při chůzi. Děti také mají možnost spolupracovat spolu jemněji a vnímat potřeby nejen své, ale i ostatních.

Obsahem práce na elipse může být jakékoliv téma sebeobsluhy, práce z Praktického života, Smyslové výchovy, Matematiky, Jazyka i Kosmické, práce může být zaměřena na vztahy mezi dětmi, či na jejich sebepojetí, nebo může mít výtvarný charakter.

Učitelky Montessori nejsou učitelkami v klasickém slova smyslu, nejsou to ony, kdo děti něco učí. Je to tzv. „**inner teacher**“ (**vnitřní učitel**), který dítěti velí, jakou činnost si má vybrat ke svému dalšímu rozvoji. Učitel je spíš průvodce dítěte, který dítě pozoruje při spontánní činnosti, pozorování vyhodnocuje a podle toho upravuje prostředí, ve kterém dítě pracuje, tak, aby dítěti a jeho aktuálním potřebám lépe odpovídalo. Součástí práce učitele-průvodce je také vedení záznamů z pozorování dětí a úprava prostředí ve třídě.

Výhodou pedagogiky Montessori je, že jednotlivé pomůcky obsahují kontrolní prvky. Dítě se může opravit samo, nepotřebuje hodnocení dospělého, pokračuje si svým individuálním tempem, zjišťuje míru svých schopností na vlastní opakované činnosti. Dospělý může pomoci v tom, že společně pozorovanou činnost spolu s dítětem může slovy bez hodnocení popisovat, a tím dítě zorientovat v činnosti.

V případě dětí, které zatím nemají odvahu si o pomoc říci, nabízí pomoc sama učitelka. Jedná se o děti v období adaptace na nové prostředí, děti ostýchavé, apod. Při předvádění (tzv. ukázce) materiálu téměř nepoužívá mluveného projevu, aby neodpoutávala soustředění dítěte, tedy aby tzv. polarita pozornosti zůstala zachována. Při přípravě prostředí, stejně jako při doprovázení při výběru vhodných činností pro konkrétní dítě respektujeme tzv. senzitivní fáze, tedy vývojová období, kdy dítě touží po nějaké činnosti, vyhledává ji a naučí se i zcela samo a bez dříny prostým opakováním.

System pedagogiky Montessori umožňuje, aby byly děti převážně vedeny k poznatkům na základě vlastní práce a činnosti prováděly s chutí, zájmem a aktivně spolupracovaly. Výuka je založena na **aktivní činnosti dítěte** a na jeho vnitřní motivaci. Práci v prostředí Montessori správně nastaveném dovede dítě samo sebe ke školní zralosti (odkladů pro děti, kterou prošly celým předškolním vzděláváním Montessori, obvykle není třeba, užívá se jich jen pro děti s hendikepem). Dítě v sobě rozvine dobrou míru sebeřízení při zachování vysoké míry sebeúcty a získá kvalitní pracovní i psychosociální návyky, které mu poslouží po celý další život.

3.4 Denní režim mateřské školy

Provoz mateřské školy je denně od 6⁴⁵ do 15³⁰ hodin.

6 ⁴⁵ – 08 ¹⁵	ranní blok práce Montessori, hry a tvoření
8 ¹⁵ – 08 ³⁰	elipsa (ranní „kruh“)
8 ³⁰ – 09 ⁵⁰	hlavní dopolední pracovní blok Montessori, svačina
9 ⁵⁰ – 10 ⁰⁰	zpěv při kytáře
10 ⁰⁰ – 11 ³⁰	pobyt venku
11 ³⁰ – 12 ⁰⁰	příprava na oběd, oběd
12 ⁰⁰ – 12 ³⁰	vyzvedávání dětí po obědě, volná hra s hračkami a stavebnicemi
12 ³⁰ – 13 ⁰⁰	čtení příběhu, odpočinek
13 ⁰⁰ – 14 ⁰⁰	spánek anebo individuální práce s dětmi, zájmové kroužky
13 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	práce s materiály Montessori
14 ⁰⁰ – 14 ⁴⁵	odpolední svačina průběžně
14 ⁴⁵ – 15 ³⁰	pobyt venku, individuální činnost dle vlastní volby
14 ⁰⁰ – 15 ³⁰	vyzvedávání dětí odpoledne

Ostatní činnosti si učitelky ve třídě organizují podle plánované výchovně vzdělávací práce a potřeb dětí.

Pobyt venku probíhá zpravidla dopoledne v době od 10:00 do 11:30 hodin. V zimním i letním období je doba pobytu venku upravena s ohledem na venkovní teploty. K pobytu venku

využíváme práci a hru na školní zahradě, procházky v zámeckém parku, hry na dětském hřišti u obecního fotbalového hřiště, někdy i výlety do okolí obce. Při pobytu mimo území mateřské školy učitelka zodpovídá za vhodnost výběru prostředí ke spontánním hrám dětí.

Odpočinek a spánek se uskutečňuje ve speciálně upravené ložnici a vychází z individuálních potřeb dětí. Dětem s kratší délkou odpočinku jsou po relaxaci nabízeny náhradní aktivity, kterými nejsou rušeny děti spící, anebo jsou druhou učitelkou odvedeny zpátky do prostoru třídy. Předškoláci jsou odváděni příslušnou učitelkou na zájmový kroužek, nebo jim jsou v tutéž dobu nabídnuty aktivity připravující je k práci ve škole.

V naší školce dodržujeme **zdravý životní styl**. Třída je pravidelně větrána. Školnice sleduje vytápění školy, radiátory redukuje na přiměřenou teplotu. Dodržujeme dostatečný pobyt venku. Učitelky kontrolují vhodné oblečení dětí ve třídě i mimo budovu MŠ. Rodičům nabízíme plavecký kurz pro předškoláky v jičínském. Jídelníček pro děti je připravován podle zásad zdravé výživy.

3.5 Řízení MŠ

MŠ je řízena ředitelkou školy, která zajišťuje personální, organizační, materiální a věcné podmínky pro zdárný chod školy. Zaměstnanci, rodiče i zřizovatel se účastní vytváření strategie školy a jsou informováni o změnách, které se ve škole dějí a chystají.

Ředitelka školy podporuje nové metody a přístupy v pedagogické činnosti, využívá zpětné vazby. Povinnosti, pravomoci a úkoly všech pracovníků jsou vymezeny a podrobněji rozpracovány v dalších dokumentech Pracovní řád a Pracovní náplň. Personál školy úzce spolupracuje. Mateřská škola spolupracuje při řešení individuálních edukačních problémů dětí také s odborníky (psychologem, speciálním pedagogem, logopedem).

3.6 Personální a pedagogické zajištění

Předškolní vzdělávání v mateřské škole zabezpečují dvě pedagogické pracovnice a jeden nepedagogický pracovník (školní asistentka). Obě učitelky pracují na plný úvazek. Jedna je absolventkou diplomového kurzu Montessori pedagogiky akreditovaného MŠMT, zakončeného zkouškou a diplomovou prací, dále absolventkou kurzu Respektovat a být respektován, s šestiletou praxí v práci s dětmi předškolního věku, se zkušeností z podnikání při realizaci projektu Klubu Montessori Jičín. Druhá učitelka je plně kvalifikovaná pro učitelství MŠ a 1. st. ZŠ a právě započala studium diplomového kurzu Montessori. Učitelka, která složila státní zkoušku z českého jazyka, se zaměřuje na logopedickou prevenci a v tomto směru se i vzdělává. V práci s dětmi využíváme také prvky Montessori Terapie Lore Anderlik, principy „pevného objetí“ Jiřiny Prekopové (v naléhavých případech) a přístup Montessori Vlasty Hillebrandové. Učitelky i asistentka se nadále vzdělávají a využívají programových nabídek zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Svými schopnostmi a zkušenostmi splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti pro předškolní vzdělávání, k doplnění kvalifikace se jedna z učitelek aktuálně hlásí ke studiu učitelství MŠ. Osvědčení o absolvování vzdělávacích akcí jsou založena u ředitelky školy. Přímou pedagogickou činností učitelky i asistentka zajišťují bezpečnost dětí i plnohodnotnou náplň dne dětí.

Na provozu školy se dále podílí provozní zaměstnankyně MŠ, uklízečka, vedoucí stravování, kuchařka a školník. Stejně jako dítě, je i každý pracovník naší školy vnímán jako svébytná individualita, která přispívá do práce školy svým specifickým způsobem.

Za prvořadá pro naši školu považujeme uvědomění si, že prosperující škola se odvíjí od spokojenosti dětí a od jejich celosobnostního prospívání, závisí na přízni rodičů a spolupráci se zřizovatelem a stojí na základech dobře odvedené práce každého jednotlivce.

5.6 Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou zainteresovaní do chodu mateřské školy nejčastěji prostřednictvím přímé osobní komunikace anebo písemnou formou. Osobní kontakt je uskutečněný při příchodu a odchodu dítěte do MŠ a z ní (rodiče jsou zahrnuti do přivítání a rozloučení se), dále prostřednictvím telefonických rozhovorů, třídních schůzek, společných tvořivých dílniček rodičů s dětmi, společných výletů s rodiči a dětmi, seminářů a přednášek pro rodiče, dnů otevřených dveří, zápisu do mateřské školy.

Písemný kontakt je zabezpečený formou informačních nástěnek v šatně i na vstupných dveřích třídy školy, webových stránek www.obecdetenice.cz, e-mailem: zsde@seznam.cz, plakátů, letáčků a brožurek, obecnější oznámení a zprávy vyvěšujeme na nástěnku umístěnou v centru obce Dětenice.

Po domluvě s učitelkou se rodiče mohou účastnit programu v MŠ se svými dětmi. Je to vhodné zejména v období adaptace na nové prostředí. Mají možnost různě spolupracovat a spoluúčastnit se akcí školy. Učitelky využívají jejich nabídky při zajišťování např. přednášek, pomoci při tvořivých dílnách, doprovodu na výletech apod. Pořádáme pro rodiče i veřejnost přednášky týkající se pedagogiky Montessori a jejích principů. Máme v plánu vytvořit knihovnu s pedagogicko-psychologickou literaturou s knihami k zapůjčení pro rodiče.

Na spolupráci s rodiči nám velmi záleží, za veškeré připomínky děkujeme a do školky, kam jejich dítě (dětí) chodí, nebo se chystají chodit jsou rodiče kdykoli zvaní i bez předchozího ohlášení.

3.8 Podmínky ke vzdělávání dětí s SPU

Individuální výuka v systému Montessori umožňuje nabídnout dítěti se speciálními potřebami vhodné činnosti kompenzující jeho problémy a hendikepy. Pro tyto děti se přístup ke vzdělávání v Montessori pedagogice nijak neodlišuje od přístupu standardního Montessori ve vzdělávání. Tento inovativní přístup je postaven tak, aby se eliminovaly negativní odchylky ve vývoji, normalizovaly se psychofyzické poruchy a podporovalo se nadání jednotlivců. Ve své důslednější podobě jsou principy přístupu Montessori k dítěti funkční i jako terapeutický nástroj. Práce v prostředí Montessori dítě harmonizuje a vyvažuje v extrémech, posiluje jeho slabší stránky a zjemňuje jeho stránky nejsilnější.

3.9 Podmínky ke vzdělávání dětí nadaných

Pro děti mimořádně nadané je přístup Montessori vhodný hlavně proto, že nabídka rozšiřujících aktivit je tak velká (znalostně a dovednosti zasahující až do obsahu vzdělávání pro žáky 1. st. základní školy), že si děti mohou plynule rozvíjet své schopnosti a nemusí být ve svém rozvoji nijak bržděny. Také fakt, že provoz školky je v téže budově jako provoz školy otvírá možnost dítěti velmi nadanému účastnit se vybraných aktivit spolu s žáky základní školy na jejich úrovni.

3.10 Podmínky ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let

Už Maria Montessori považovala za vhodnou dobu, kdy má dítě vstoupit do prostředí Montessori, věk mezi druhým a třetím rokem. Materiály Montessori tomuto věku v nejjednodušší formě práce s nimi odpovídají. Požadavkům na vzdělávání dětí mladších tří let naše školka odpovídá, pro učitelky je důležité si uvědomit, že nejmladší děti mají mít dostatek času pro započítání i dokončení svých činností a měly by tíhu skupinového provozu pociťovat co nejméně. Zvláště dětem dětem a jejich rodičům patří doporučení dočasné společné docházky do MŠ, aby dítě nabylo autonomie při pobytu v MŠ už s pocity bezpečí a známého prostředí i osob. Rodiče s nejmenšími dětmi přijatými školkou ke vzdělávání jsou už během června a letního provozu zváni k dobrovolným návštěvám MŠ i k práci v prostředí Montessori.

3.11 Akce mateřské školy

Pravidelné:

- dílničky pro děti a rodiče (podzimní; vánoční; velikonoční; ke Dni matek, Dni otců, nebo ke Dni dětí)
- přednášky Montessori pro rodiče a veřejnost
- schůzky rodičů a pedagogů
- Den otevřených dveří
- fotografování dětí
- plavecký kurz
- rozloučení s předškoláky

Nepravidelné:

- výlety
- divadelní, či hudební představení
- jiné akce (muzeum, knihovna apod.)

3.9 Nabídka zájmových činností

- angličtina
- atletika
- dramatika
- hra na flétnu a kytaru
- IT
- jóga
- ekologie
- logopedická prevence
- výtvarné činnosti

Některé tzv. kroužky navštěvují děti MŠ společně s žáky ZŠ. Také žáci ZŠ mohou vstupovat do pracovních MŠ a zvláště ráno před začátkem vyučování tam pracovat (MŠ funguje místo ranní družiny).

4 Filosofie mateřské školy

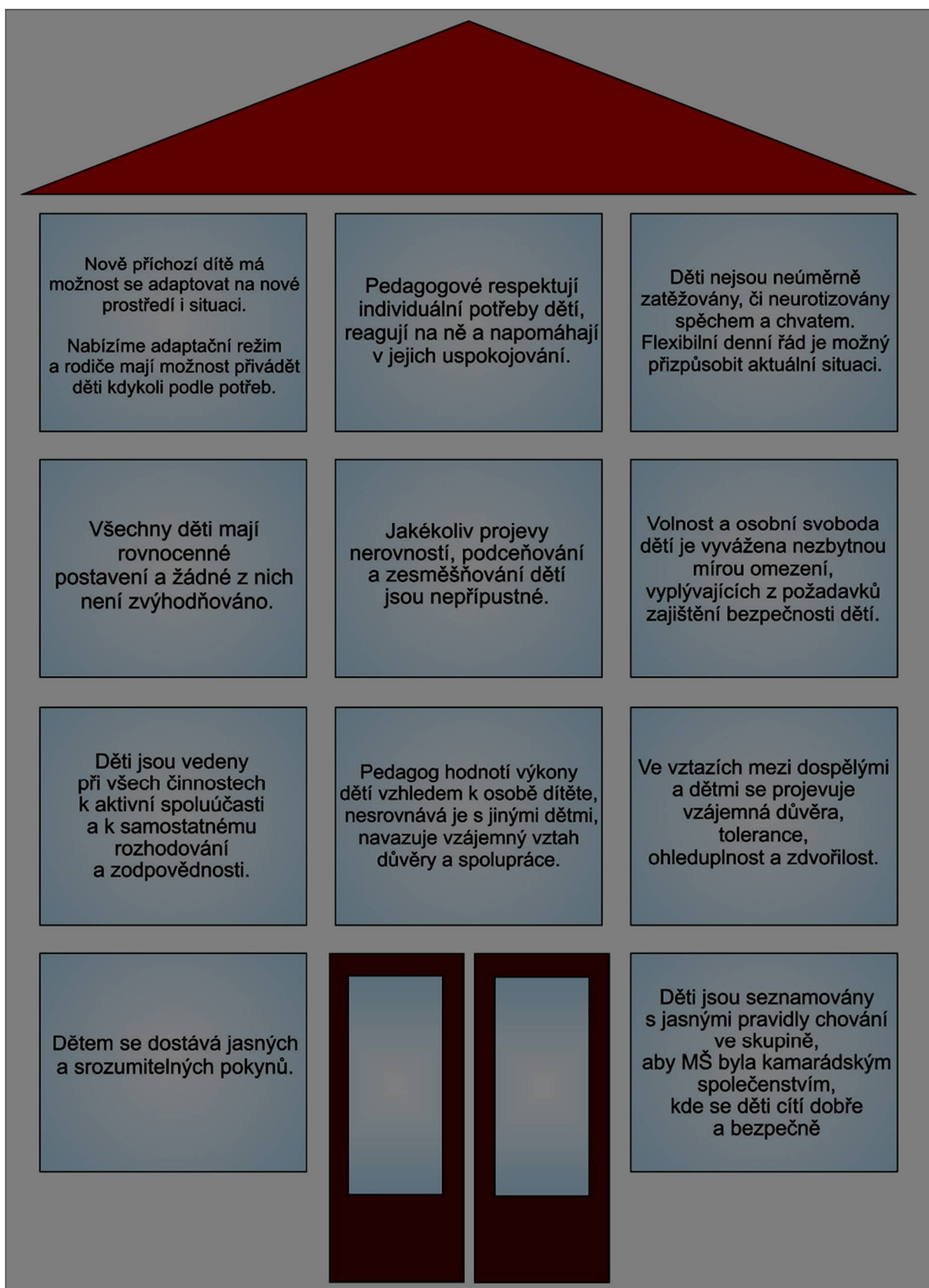
4.1 Zaměření MŠ

Mateřská škola nabízí od září 2016 vzdělávání Montessori pro předškolní věk, od školního roku 2017/2018 se počítá s obohacením první a druhé třídy místní ZŠ o prvky a některé principy Montessori, tj. vedení školy usiluje a plánuje návaznost vzdělávání Montessori mezi MŠ a ZŠ. Praxe Montessori realizovaná v Dětenicích těsně vychází z know-how Montessori paní Vlasty Hillebrandové z MŠ v Jablonci nad Nisou-Vrkoslavcích. Paní Hillebrandová jako první u nás po roce 1989 obnovila prvorepublikovou tradici několika zařízení pedagogiky Montessori, pedagogiku Montessori se učila od zahraničních lektorů, především rakouských.

Kvalitu vzdělávání v Dětenicích lze srovnat s pedagogikou Montessori aplikovanou např. v Bautzenu a v Mnichově, vyšší metou praxe Montessori může být Montessori School v Brightonu ve Stanford Avenue 64, jejíž ředitelka Daisy Cockburn se učila Montessori od přímé žákyně Marie Montessori a má více než čtyřicetiletou nepřetržitou praxi s dětmi od dvou do šesti let. Je nám ctí inspirovat se a učit se u tak erudovaných učitelů Montessori.

4.2 Dlouhodobé cíle MŠ

Náš školní vzdělávací program se těsně opírá o pedagogiku Montessori a přístup Respektovat a být respektován. Naším cílem je, aby děti prací se speciálními materiály Montessori v prostředí Montessori přiváděly samy sebe, vlastní opakovanou a reflektovanou činností, ke školní i celistvě osobnostní zralosti. Dále, aby manipulací s materiály děti poznávaly svět i samy sebe a vytvářely si základní dovednostní i postojové návyky, a tvořily si znalostní základnu. Prostředí i způsob práce jsou vysloveně vhodné pro inkluzi dětí s hendikepem (používáme prvky Terapie Montessori podle Lore Anderlik) a také pro děti s dalšími specifiky, které se mohou díky pedagogice Montessori snáz a podle svých možností začlenit. Praxí Montessori a Respektujícího přístupu naplňujeme požadavky RVP PV, a tím i stanovené cíle. /viz také tabulka – domeček na další straně/

4.3 Metody, formy a principy vzdělávací činnosti

Metoda Montessori je postavená na tom, že dospělý průvodce dítě pozoruje a dítěti na míru pak připravuje a upravuje prostředí Montessori. Podle tzv. **senitivních fází**, resp. fází spontánní otevřenosti vůči konkrétní činnosti v daném čase, které se projevují tak, že dítě činnost vyhledává a dělá, dokud se jí nenasytí, je připraveno velké množství materiálů k jednotlivým činnostem v dosahu a dohledu dítěte. Dítě (skupina dětí) se volně pohybuje v prostředí Montessori, materiály bere do ruky a učitel mu vzápětí nabízí ukázkou, jak se s čím pracuje a na co to je. Dítě po ukázce samo pokračuje v práci, prochází mnoha opakováními téže činnosti, pokud chce. Nebo práci uklidí zpět na dané místo a znovu vybírá z prostředí, co se mu zalíbí. Protože prostředí zahrnuje smyslové materiály, stejně jako jazykové, matematické, společenskovední a přírodovědné (pro věk od 2 do 6 let), dítě dlouhodobou prací v prostředí Montessori (během docházky do MŠ) samo sebe přivede ke školní zralosti.

Materiály musí být pokud možno velmi realistické, kvalitní a v souladu s poznatky budoucími. Pokud má např. dítě ve školce vařit, není to jen hra na vaření, ale je to skutečné vaření, kdy dítě smíchá suroviny, připraví nějaký pokrm a pak ho jí. Pokud se má něco dozvědět např. o rybách, dostane do ruky kartičky s fotografiemi skutečných ryb a se správnými názvy, může pozorovat ryby v akváriu, nebo v přírodě. Není možno použít málo realistické kresby a názvy, které v budoucnu ve škole nebudou ladit s poznatky vědy. Dítě si totiž díky tzv. **absorbující mysl** může poznatky vstřebané z práce s materiálem zapamatovat i napoprvé, tedy je velmi složité nesprávné znalosti v dítěti později měnit a opravovat.

V návaznosti na ukázkou práce s materiálem může proběhnout také **trojstupňová výuka**. Tento postup je vhodný zejména pro předškolní věk, případně pro plynulý přechod některých dětí do základní školy. Předměty nebo jevy nejprve správně pojmenujeme spolu s dítětem, pak ho necháme je znovupoznávat (dítě chodí po místnosti, umisťuje a pojmenovává jednotlivé části materiálu, vrací je nazpět – tento krok je nejdělnější), teprve když dítě nabude dobré míry jistoty v pojmenování jevů, či předmětů, přistoupíme k tomu, aby dítě samo odpovídalo na otázku: „Co je toto?“ Je to kontrola pro dítě samé, nemá být prováděna, dokud si dítě není pojmenováními jisté.

V každém materiálu Montessori najdeme **izolaci jedné vlastnosti**, to znamená, že jednotlivé části téhož materiálu se odlišují pouze v jednom znaku, který zároveň nese informaci vedoucí k poznatku, jaký má dítě manipulací s materiálem získat. Pokud chceme např. dítě učit různým délkám, jsou všechny tyče, na nichž se to dítě učí, stejné barvy i ze stejného materiálu, tj. případný rozdíl v barvě, materiálu, váze apod. by odváděl pozornost dítěte od délky. Proto i design materiálů je jednoduchý, až prostý (nemá zbytečně odvádět pozornost). Obdobně je na tom celé prostředí Montessori, tj. pracovna (třída) dětí. Malba na stěnách, dekorace, nábytek a další vybavení mají být vkusné a harmonické, ale nemají odvádět pozornost od pracovních materiálů dětem nabídnutých.

V pokročilé fázi lze některé materiály kombinovat, čímž vzniká vyšší úroveň práce s materiálem, plynule tak lze přejít od činností pro děti předškolní k naplní školní docházky.

Klademe důraz také na **práci s chybou**. Pro dítě je chyba přirozenou součástí procesu práce, ani ji neskrýváme, ale ani nevypichujeme. V situaci omylu i v situaci správného řešení „ne“ dítěti poskytuje právě tolik informací jako „ano“. Každému dítěti v prostředí děláme stejnou ukázkou práce s materiálem, po ukázce dítě zčásti i pokusem a omylem pokračuje v práci, variuje postup, který vidělo. Materiál Montessori obsahuje kontrolu chyb, dítě poznává, zda je v činnosti úspěšné, či nikoliv. Mnohanásobným opakováním dítě zpřesňuje a zdokonaluje svoji činnost, u složitějších materiálů mohou být přiloženy také kontrolní karty. Znamená to, že (kladného, či záporného) hodnocení ze strany učitele dítěti vůbec není zapotřebí. Pokud se dítě na hodnocení zeptá, je možno mu popisně sdělit, v jaké fázi zvládnutí činnosti se nachází („vidím, že to a to je na správném místě, ale to a ono je ještě jinak“). Pokud dítě již projevuje

nezdravou míru závislosti na autoritě a dožaduje se od ní zhodnocení, můžeme jím kladenou otázku jednoduše zopakovat, a tím vrátit k dítěti: „Co myslíš ty, jak to je? Podíváme se na to...“ a pomůžeme, aby na své rozdělané práci dokázalo spatřovat, co už je hotové správně a co ještě ne. Jaký druh opravy chyby je zvolen, závisí na dítěti, na materiálu, na druhu cvičení a na celkové situaci ve skupině.

Bez pochval a trestů: v souladu s respektující komunikací vyhýbáme se při doprovázení dětí pochvalám a trestům a uchylujeme se pouze k popisu toho, co vnímáme – zhodnocení necháváme na konateli, tj. na dítěti. Vztah dospělého a dítěte v Montessori pedagogice a výchově předpokládá láskyplný přístup učitele ke každému dítěti. Učitel se snaží používat diferencovaně jazyk tak, aby nehodnotil a neposuzoval, ale dával přitom najevo, že dítě získalo novou dovednost. Každé dítě potřebuje pocit jistoty, bezpečí, úspěšnosti a všímavost ze strany okolí a aby mělo radost a cítilo sebeuspokojení ze své práce. Zároveň však nechce být rušeno ve své práci. Neustálé kladné či záporné hodnocení ze strany dospělých potom omezuje jeho svobodnou volbu činnosti a sebevědomí a činí ho na hodnotící autoritě závislé. Odměňování častými pochvalami, dárky, sladkostmi, příjemnými zážitky a jinými „úplatky“ je pro dítě dokonce škodlivé a je třeba se toho ze strany dospělého vyvarovat. K navození pocitu bezpečí a jistoty u nejistých dětí přispěje to, že jim umožníme dočasně činnost druhých dětí jen pozorovat, že mohou být během začátku docházky do MŠ doprovázeny rodinným příslušníkem a že je povzbudíme tím, že jim sdělíme, co jsme viděli, že už dítě ve školce dobře zvládlo, a na to navážeme další činností. Dítě má cítit sebeuspokojení z práce, kterou dělá, nedělá práci pro uspokojování představ dospělého. Pokud je na svoji práci plně soustředěné (má tzv. plnou **polaritu pozornosti**), necháváme ho pracovat úplně bez vyrušování, tj. nepřistupujeme do jeho těsné blízkosti, jeho práci necháváme zcela bez komentářů a poznámek. Pozornost je to nejcenější, co si dítě jako důkaz silné vnitřní motivace k práci nese.

Klíčový je princip vlastního objevování poznatků samotným dítětem. Je to jeho tzv. **inner teacher** („vnitřní učitel“), který dítě vede. Citlivý přístup dospělých umožní dítěti zachovat si vysokou míru sebeúcty a nabýt kvalitní míry sebeřízení. Východiskem je nový, komunikativní a partnerský postoj učitele k dítěti, založený na pochopení a porozumění, respektu, úctě, toleranci, lásce a trpělivosti. Učitel je ochotný nechat se vést při doprovázení konkrétního dítěte jeho osobitou a nenapodobitelnou cestou, aniž by dítě nálepkoval, protěžoval, nebo naopak deklasoval ve srovnání s ostatními dětmi. Učitel srovnává dítě pouze s ním samým, děti mezi sebou nechává bez srovnávání.

Učitel-průvodce Montessori

- ≈ respektuje individualitu dítěte; je rádcem a partnerem, který pomáhá, iniciuje, organizuje, nabízí a inspiruje.
- ≈ si zachovává individuální přístup k dítěti, podporuje jeho potřeby a zájmů, rozvoj jeho osobnosti a sebeutváření.
- ≈ ctí svobodu dítěte, podporuje jeho iniciativu, svobodu pohybu a volby činnosti; současně vede dítě k zodpovědnosti za vlastní jednání.

Používá se také označení volná nebo svobodná práce, protože dítě si může zvolit:

Co = jaký materiál si vybere, jakou oblast, s čím bude pracovat, v čem se chce zdokonalit a co se chce učit, o čem chce získat další informace;

Kde = vybírá si místo, kde bude ve třídě pracovat;

Kdy = dítě nepracuje na povel či podle ostatních, ale motivuje ho jeho polarita pozornosti; každé dítě je na určitou věc „naladěno“ v jinou dobu;

S kým = může pracovat samo, ve dvojici, ve skupině, s učitelem.

Volná-svobodná práce však neznamená, že dítě střídá činnosti bez ukončení nebo nedělá nic. **Svoboda** nespočívá v tom, že dítě zůstane ponecháno samo sobě. Učitel děti pozoruje, reaguje na jejich chování, koordinuje činnost dětí a musí využít své pedagogické dovednosti, aby bez příkazů a bez zákazů pomohl najít dítěti činnost, která ho zaujme.

Jde tedy o to zajistit a umožnit:

- ≈ vedení dětí k aktivnímu, samostatnému a efektivnímu sebevzdělávání, získávání zkušeností kontaktem se světem.
- ≈ respektování senzitivních období, polarizace pozornosti, tempa a časové potřeby každého dítěte.
- ≈ připravené prostředí – speciální výukový program a materiály, proces osvojování poznatků.
- ≈ celostní učení.
- ≈ respektování, spolupráci a vzájemnou pomoc mezi dětmi.
- ≈ vedení dětí k sebeuspokojení z práce a uvědomování si svých možností.
- ≈ aktivní partnerství s rodiči, otevřenost školy vůči širokému okolí.

4.4 Jak cíle naplňujeme

Dítě přichází do školky podobně jako dospělý do své práce. Převleče a přezuje se v šatně (ideálně s minimální pomocí dospělého), přijde se přivítat s učitelkou ke dveřím do pracovny. Může si s sebou nést jednu hračku z domova, kterou si po chvíli ukládá do své zásuvky. Zásuvka každého dítěte je jeho soukromým prostorem, do kterého by další osoba měla nahlížet jen se svolením dítěte-majitele a za jeho přítomnosti.

Během pracovního bloku se dítě může účastnit práce na elipse, nebo pokračovat ve své individuální práci s materiálem Montessori. Podle svých potřeb dítě svačí v průběhu pracovního bloku, učí se rozpoznat, zda si naservíruje menší, či větší množství jídla a pití podle své chuti, či hladu. Svačina je z větší části samoobslužná. Pokud dítě zatouží po dynamičtější aktivitě, může využít dva rotopedy ve třídě. Při potřebě odpočinku je k dispozici matrace a deka.

Během práce se stupňuje míra soustředění dítěte na práci, a to ve třech vlnách, bohužel při dodržení požadovaných norem nelze dětem umožnit souvislý pracovní blok trvající dvě až tři hodiny, které doporučuje mezinárodní organizace Montessori AMI¹, takže práce dětí ve státní MŠ s provozem Montessori je už po více než hodině narušena nutností pobýt s dětmi venku.

Po návratu zvenku se dítě připraví ke společnému obědnímu stolování, po obědě mohou děti cca půl hodiny volně pracovat a hrát si se svými z domova přinesenými hračkami a také s dřevěnými stavebnicemi k tomu v MŠ určenými.

Poté se děti s učitelkami přesunou do tzv. hajárny, připraví se k odpočinku a následuje půlhodinka čtení z knihy. Původně byly děti zvyklé na pouštění audionahrávky, ale proměnlivá hlasitost, rušivé zvukové efekty, rychlost čtení a někdy i výběr příběhů na audionahrávce nebyly zcela vyhovující pro potřebný klidový režim. Také autentické čtení z knihy považujeme za vhodnější přípravu k budoucímu čtenářství.

Doba odpočinku je příležitostí pro některé děti, že usnou, ty, které neusnuly využívají nabídku práce přímo u stolů v hajárně, jde především o užší přípravu k náplni školní docházky. V některé dny předškolní děti chodí mezi 13 a 14h. na kroužky.

Po odchodu z hajárny se děti vrací do prostředí pracovny, do odpolední svačiny pokračují ve hře, některé pracují s materiály Montessori, jiné se věnují výtvarné, či jiné rukodělné činnosti (započaté někdy už ráno).

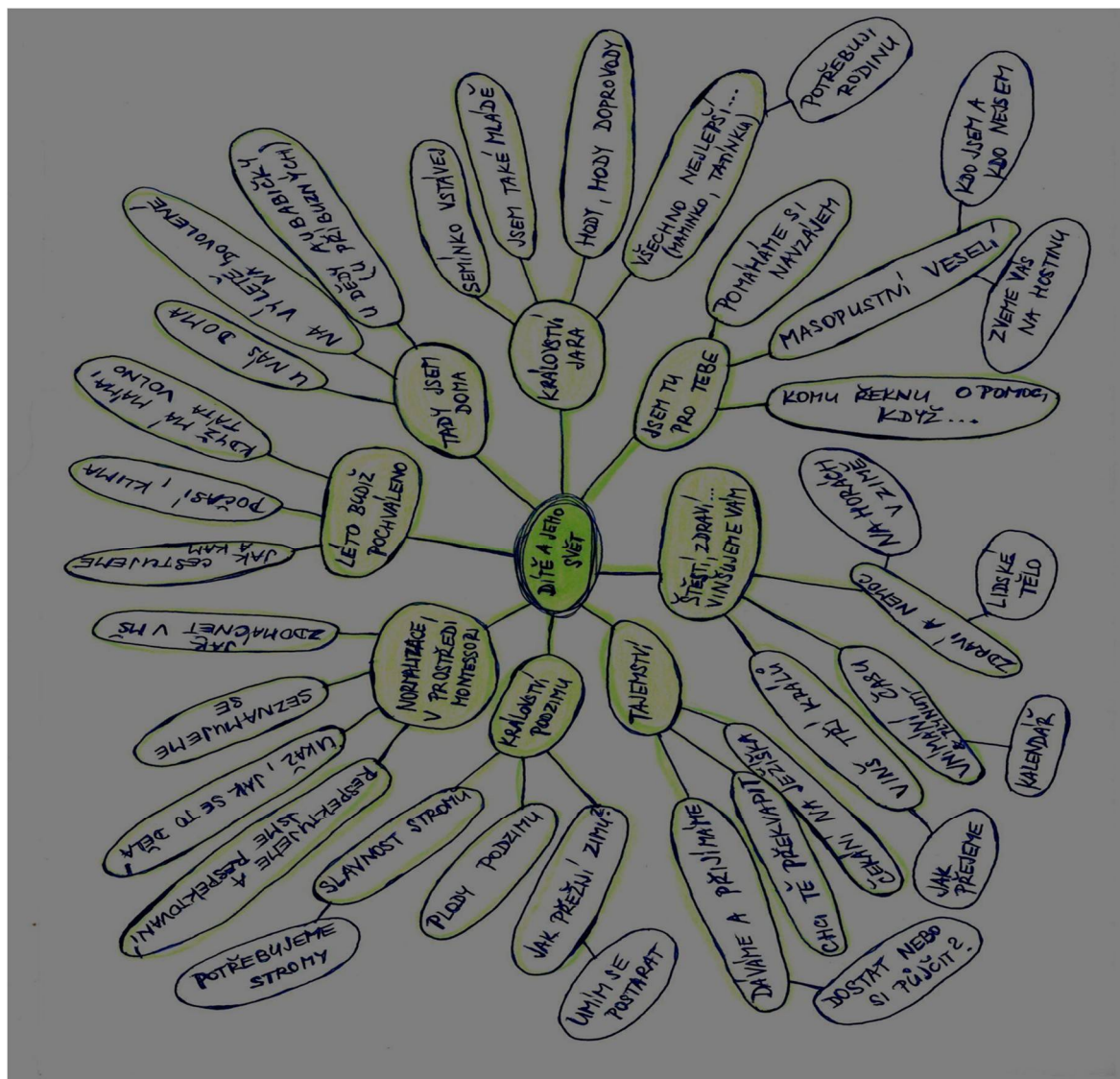
Okolo doby odpolední svačiny již někteří rodiče své děti z MŠ vyzvedávají, dětem, které ve školce zůstávají do konce provozu bývá za dobrého počasí (a z dopoledne suchého oblečení)

¹Association Montessori International

nabídnout druhý pobyt venku, nebo pohybové aktivity v tzv. hejbárně. V létě je možno už odpolední svačinu přesunout spolu s dětmi ke stolku na zahradě.

5 Vzdělávací nabídka dětem

5.1 Představení integrovaných bloků

5.1.1 Charakteristika tematických bloků a celků

Tematické bloky jsou formulovány obecně, aby v nich šlo naplňovat témata vztahu člověka sama k sobě, k druhým lidem, k přírodě i k ochraně přírody, ke zkušenostem dětí. V rámci celků lze pracovat s druhy, částmi těla i vývojem živých organismů včetně člověka, lze otvírat okruhy problémů vztahových i komunikačních, lze se dozvídat informace o prostředí známém i exotickém. Děti vedeme k citlivosti vůči sobě, druhým lidem, vůči rostlinám i živočichům, učíme je jemné a šetrné zacházení s materiály, výrobky i přírodními zdroji. Dítě naladěné na vlastní potřeby v nich může být dobře uspokojováno a také se tím otvírá jeho empatie vůči potřebám druhých.

5.2 Vzdělávací obsah PV v MŠ

Vzdělávací obsah je prostředkem k dosahování rámcových cílů předškolního vzdělávání.

Rámcové cíle

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. osvojení hodnot
3. získání osobnostních postojů

Klíčové kompetence

- jsou výstupem rámcových cílů
- jsou naplňovány během pobytu dětí v MŠ:

1. *kompetence k učení* – tím, že dítě učí samo sebe konáním v prostředí Montessori, rozvíjí komplexně a spontánně svoji schopnost učít se; postupem od jednoduchého ke složitějšímu, nabídkou zajímavého a konkrétního materiálu k práci a citlivým přiblížováním nejrůznějších témat z lidského vědění se v dětech rozvíjí přirozená vnitřní motivace k učení a poznávání

2. *kompetence k řešení problémů* – s doprovodem učitelky se dítě učí řešit nejrůznější problémy a konflikty, učitel odhaluje, jak lze co řešit, dítě se dostává od participace na řešení k samostatnému a zodpovědnému řešení, do něž již dospělý nezasahuje (práce v prostředí Montessori je trenažerem činností v životě)

3. *kompetence komunikativní* – děti (i rodiče) jsou vystaveny ze strany pedagogů respektující komunikaci, děti jsou vedeny ke zvědomění své komunikace a k používání respektujících sdělení, cílem je samostatnost při svobodě projevu v rámci respektujících pravidel, včetně konfliktních situací

4. *kompetence sociální a personální* – každý materiál je v prostředí Montessori obsažen pouze jednou, děti se o jeho (skupinovém, či individuálním) použití domlouvají; cílem je bez soutěživosti a bez ustrašenosti se asertivně umět podělit o dané množství i složení materiálů na policích; kulminační prosociální aktivitou je celoskupinové cvičení ticha a chůze po linii

5. *kompetence činnostní* – základním stavebním kamenem pobytu dětí v prostředí Montessori je jejich vlastní sebeřízená práce; opakováním činnosti dítě samo zdokonaluje svoje schopnosti a dovednosti; na učiteli je udržovat prostředí Montessori vpořádku a obohacovat ho podle vyzorovaných potřeb dětí

Dílčí cíle a výstupy v oblastech

- Vycházejí z rámcových cílů:

1. biologické
2. psychologické
3. interpersonální
4. sociálně-kulturní
5. environmentální

Základní obory metodiky práce pedagogického systému Marie Montessori, ve kterých uplatňujeme vzdělávací obsah z RVP PV:

- Praktický život
 - * Péče o vlastní osobu (suché a mokré aktivity)
 - * Péče o okolí (suché a mokré aktivity)
 - * Péče o druhé
 - * Zdvořilostní formy chování
 - * Cvičení ticha a chůze

- Smyslová výchova
- Jazyková výchova
- Matematika
- Kosmická výchova

I. Praktický život

Umožňuje dítěti stát se nezávislým na dospělých. Rozvíjí hrubou i jemnou motoriku, vzájemné propojování obou mozkových hemisfér. Tím podporuje zdravý vývoj dítěte. Naučí ho zacházet velmi jemně a tiše s různými předměty, začlenit se do kolektivu, postarat se o sebe i druhého člověka, zvířata a květiny.

Aktivita praktického života obsahuje prvky, které mají velký význam pro psaní, čtení a matematiku. Je to úchop třemi prsty, postup práce zleva doprava (tak, jak píšeme) nebo shora dolů (tak, jak počítáme).

Součástí praktického života jsou tzv. zvláštní cvičení, kterými jsou cvičení ticha a chůze po linii. Tato cvičení přispívají ke koncentrované pozornosti, vnitřní a vnější rovnováze. Učí dítě najít „ticho v sobě“ (cit. V. Hillebrandová).

Hlavní cíle: koncentrace, samostatnost a koordinace pohybů

Vzdělávací oblasti: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Dítě a ten druhý

Dítě a společnost

Dítě a svět

Vzdělávací obsah:

- péče o vlastní osobu a své tělo (např.: rámy se zapínáním, zavazování tkaniček, mytí rukou, čištění bot, cvičení se lžičkami apod.)

- péče o okolí a společnost (příprava ke stolování, zametání, umývání stolů, péče o květiny apod.)

- cvičení sociálních vztahů + zdvořilostní formy chování – přijetí zodpovědnosti ve skupině (potřeba sociálního kontaktu – prosba, poděkování, zdravení, naslouchání, pomoc, slavnost a cvičení ticha)

- cvičení kontroly pohybu + cvičení ticha (rovnovážná cvičení, chůze po čáře – elipse, rozvoj motoriky, koordinace ruka – oko, ztišení se)

Očekávané výstupy:

5.1.1 Zachovávat správné držení těla

5.1.2 Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí

5.1.3 Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla

5.1.4 Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru

5.1.7 Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku

5.1.8 Zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky

5.1.9 Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony

5.1.14 Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji a materiály

5.2.2.1 Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného, chybějícího)

5.2.2.2 Záměrně se soustředit a udržet pozornost

- 5.2.2.5 Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité
- 5.2.2.7 Postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- 5.2.2.10 Orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase
- 5.2.3.6 Uvědomovat si svoje možnosti a limity
- 5.2.3.7 Zůstávat málo závislý na hodnocení zvnějšku, umět popsat, co se daří a nedaří, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (sebehodnocení)
- 5.2.3.8 Prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- 5.2.3.9 Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení
- 5.3.1 Navazovat kontakty s dospělým
- 5.3.5 Uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je
- 5.3.10 Respektovat potřeby jiného dítěte
- 5.4.1 Uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi
- 5.5.1 Orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí
- 5.5.4 Osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- 5.4.6 Adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy
- 5.5.5 Mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
- 5.5.11 Pomáhat pečovat o okolní životní prostředí

II. Smyslová výchova

Pestrý smyslový materiál umožňuje dítěti procvičovat rozlišování, srovnávání, třídění a pojmenování. Tím ho vede k prohlubování smyslového vnímání a k vytváření pevného základu pro intelektuální růst. Intelekt se formuje na základě konkrétních představ, pomocí přímého kontaktu s prostředím a podrobným zkoumáním tohoto prostředí, manipulací s předměty (M. Montessori říká, že „Ruka je nástrojem ducha.“. Kolem 2,5 let dítěte vzniká potřeba třídění poznaného, neboť dítě touží podrobněji prozkoumávat své prostředí. Je nezbytné vnést do myšlení řád a jasnost, rozvíjet umění odlišit podstatné od nepodstatného. Na to slouží materiál uspořádaný v otevřených policích, od shora dolů, zleva doprava, od nejjednoduššího ke složitějšímu.

Hlavní cíle: prohlubování smyslového vnímání, podpora rozvoje intelektu

Vzdělávací oblasti: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Dítě a ten druhý

Dítě a svět

Vzdělávací obsah:

- prostorové vnímání (práce s růžovou věží, hnědými schody, červenými tyčemi - vnímání velikosti (délky, šířky, stupňování) + stavby apod.)
- vlastnosti věcí kolem nás (sluchové dózy; geometrické tvary, stereognostické sáčky, krabice s barevnými trojúhelníky; rozlišování barev a jejich stupňování apod.)
- podpora tvořivosti (barevné destičky, vrstvené tvary, trojúhelníková krabice, malá a velká šestiúhelníková krabice, obdélníková krabice s modrými trojúhelníky, stavby s růžovou věží a hnědými schody apod.)
- rozšiřování slovní zásoby a rozvoj představivosti – veškerý materiál Montessori

- smyslový materiál, díky kterému si dítě reálně „ohmatá“ vlastnosti věcí a tím si vytváří pevný základ pro osvojení si hlavně přídavných jmen.

Očekávané výstupy:

- 5.1.1 Zachovávat správné držení těla
 - 5.1.2 Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí
 - 5.1.3 Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla
 - 5.1.4 Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
 - 5.1.6 Vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů
 - 5.1.7 Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku
 - 5.1.9 Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
 - 5.1.14 Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji a materiály
 - 5.2.20 Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- 12
- 5.2.1. Porozumět slyšenému
- 6
- 5.2.2. Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného, chybějícího)
- 1
- 5.2.2. Záměrně se soustředit a udržet pozornost
- 2
- 5.2.2. Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité
- 5
- 5.2.2. Postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- 7
- 5.2.2. Chápat prostorové pojmy, elementární časové pojmy
- 9
- 5.2.3. Uvědomovat si svoje možnosti a limity
- 6
- 5.2.3. Přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (sebehodnocení)
- 7
- 5.2.3. Prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- 8

III. Jazyková výchova

V jazykové výchově postupujeme v pořadí: reálná věc, reálné prostředí, zástupné předměty (zmenšené), obrázky, slova. Zaměřujeme se na rozvoj slovní zásoby, aktivity předcházející čtení a psaní a vlastní čtení a psaní.

Hlavní cíle: rozšíření slovní zásoby s porozuměním, seznámení s písmeny a slovy, prvopočáteční čtení a psaní

Vzdělávací oblasti: Dítě a jeho tělo
Dítě a jeho psychika
Dítě a ten druhý
Dítě a společnost
Dítě a svět

Vzdělávací obsah:

- pro rozvoj slovní zásoby dětí, kulturu mluveného projevu, správné artikulace, cvičení schopnosti vypravovat a popisovat využíváme různé jazykové hry a cvičení, které jsou běžně používány v mateřských školách (např.: košíčky s obrázky, knihovna pro děti, komoda s předměty, obrázkovo-písmenové puzzle, apod.),
- za nejdůležitější cvičení v komunikaci považujeme kultivovat a rozvíjet praktickou každodenní komunikaci mezi dětmi navzájem, mezi dětmi a dospělými. Vzorem je také komunikace dospělých mezi sebou a směrem k dítěti.
- děti se v mateřské škole seznamují s písmeny. Pracují s pomůckami a materiály, při kterých mohou vnímat rozdíly mezi písmeny více smysly, ke slovům přiřazují konkrétní předměty (pohyblivá abeceda, hmatová písmena, apod.).
- pro začátek psaní je nejlépe vystihnout „explozi psaní“ – kdy dítě chce samo psát. Zdokonalování jemné motoriky ruky probíhá v mateřské škole při práci se specifickými materiály. (napr.: pískovnička, kovové útvary, hmatová písmena, apod.)
- materiály podporující rozvoj řeči a materiály k výuce čtení a psaní souvisí s materiálem ke kosmické výchově a navzájem se doplňují.

Očekávané výstupy:

- 5.1.2 Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí
- 5.1.3 Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla
- 5.1.4 Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
- 5.1.7 Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku
- 5.1.9 Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
- 5.1.14 Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji a materiály
- 5.2.1.1 Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči
- 5.2.1.2 Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- 5.2.1.3 Vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, ve vhodně zformulovaných větách
- 5.2.1.4 Vést rozhovor, formulovat otázky, odpovídat, slovně reagovat
- 5.2.1.5 Domluvit se slovy
- 5.2.1.6 Porozumět slyšenému
- 5.2.1.10 Sledovat a vyprávět příběh, pohádku
- 5.2.2.5 Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité
- 5.2.2.6 Vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušeností k učení
- 5.2.2.7 Postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- 5.2.3.6 Uvědomovat si svoje možnosti a limity
- 5.2.3.7 Přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (sebehodnocení)
- 5.2.3.8 Prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- 5.2.3.9 Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost i její dokončení
- 5.3.1 Navazovat kontakty s dospělým
- 5.5.4 Osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

IV. Matematika

Montessori prostředí umožňuje dítěti uchopit matematiku smyslovým zážitkem, experimentováním a hlavně na samostatném objevování, porozumění a pochopení. To jak dítě vnímá své tělo, prostorové vztahy s okolím, dimenze ve svém okolí, to vše patří k matematice.

Hlavní cíle: rozvoj logického a matematického myšlení

Vzdělávací oblasti: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Dítě a ten druhý

Dítě a svět

Dítě a společnost

Vzdělávací obsah:

Matematické aspekty

1. Rozlišení člověka a ostatních

2. Vnímání délky, šířky a výšky

3. Vnímání dimenzí

4. Porovnávání velikostí a forem

5. Experimentování

- podpora logického myšlení (např.: binomická rozkládací krychle...)

- podpora konkrétních představ čísel, jejich sčítání, odčítání, násobení či dokonce dělení (např. hmatové číslice, zlatý perlový materiál k desítkové soustavě, červenomodré tyče apod.)

- předstupněm matematiky jsou smyslové a konkrétní matematické pomůcky a materiály – vedou děti k „materializované abstrakci“. (např. skříňka s vřetenky)

Očekávané výstupy:

- 5.1.2 Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí
- 5.1.3 Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla zkušeností k učení
- 5.1.4 Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
- 5.1.7 Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku
- 5.1.9 Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
- 5.1.14 Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji a materiály
- 5.2.1.2 Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- 5.2.1.6 Porozumět slyšenému
- 5.2.1.16 Rozlišovat některé obrazné symboly a porozumět jejich významu a funkci
- 5.2.2.1 Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného, chybějícího)
- 5.2.2.2 Záměrně se soustředit a udržet pozornost
- 5.2.2.4 Přemýšlet, uvažovat, a své myšlenky i úvahy vyjádřit
- 5.2.2.5 Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité
- 5.2.2.6 Vnímát, že je zajímavé dozvědět se nové věci, využívat
- 5.2.2.7 Postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- 5.2.2.8 Chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a dle potřeby je využívat; odpočítávat po jedné, slova v souladu s pokládáními předměty
- 5.2.2.9 Chápat prostorové pojmy, elementární časové pojmy
- 5.2.2.10 Orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase

- 5.2.3.6 Uvědomovat si svoje možnosti a limity
- 5.2.3.7 Přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (sebehodnocení)
- 5.2.3.9 Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení
- 5.3.1 Navazovat kontakty s dospělým

V. Kosmická výchova

Prolíná se všemi oblastmi pedagogiky Marie Montessori, je obsahově i způsobem práce nadstavbou a prohloubením čtyř předchozích oblastí. Vrchu nabývá celostní učení, porozumění jevům v souvislostech. Zároveň na úrovni předškolních dětí jde i na dále o manipulaci s trojrozměrným smyslovým materiálem.

Hlavní cíl: vnitřní motivace dítěte ke zkoumání a poznávání světa

Vzdělávací oblasti: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Dítě a ten druhý

Dítě a společnost

Dítě a svět

Vzdělávací obsah:

- kosmická výchova v pojetí Montessori představuje integraci témat z biologie, zoologie, botaniky, zeměpisu, času a historie, informace o vědě, technice a umění. Součástí jsou také dovednosti pohybové, hudební, pracovní a výtvarné, patří sem témata společenská. Montessori pomůcky napr.: globus hmatový a zrakový, puzzle mapa – kontinenty, Evropa, skládačky lidského těla, karty zvířecí rodinky, velké dřevěné puzzle - čas a denní režim člověka, předměty k magnetismu, apod. .
- pojem „kosmická výchova“ je obdobou toho, jak chápal svět Jan Ámos Komenský, tedy souvislost všech věcí, mezi sebou vytvářející jednotný celek.
- není důležité, aby se děti naučily vše, co existuje, ale mají mít tolik času, aby se mohly do jednotlivých oblastí ponořit.
- odpovídání na otázky dětí vychází z celku a vysvětluje se na základě jednotlivých částí, aby děti pochopily souvislosti. Integrace oblastí a témat zahrnutých v kosmické výchově pomáhá dítěti pochopit řád světa, vžít se a existovat v něm, najít své místo a naučit se zacházet se sebou i s okolím.

Očekávané výstupy:

- 5.1.2 Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí
- 5.1.3 Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla
- 5.1.4 Vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru
- 5.1.7 Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládnout jemnou motoriku
- 5.1.9 Zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony
- 5.1.14 Zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, nástroji a materiály
- 5.2.1.2 Pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- 5.2.1.6 Porozumět slyšenému
- 5.2.2.1 Vědomě využívat všech smyslů, záměrně pozorovat, postřehovat, všimnout si (nového, změněného, chybějícího)
- 5.2.2.2 Záměrně se soustředit a udržet pozornost
- 5.2.2.5 Zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité

- 5.2.2.6 Vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušeností k učení
- 5.2.2.7 Postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- 5.2.3.6 Uvědomovat si svoje možnosti a limity
- 5.2.3.7 Přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (sebehodnocení)
- 5.2.3.9 Vyvinout volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení
- 5.3.1 Navazovat kontakty s dospělým
- 5.5.1 Orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí
- 5.5.4 Osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- 5.5.5 Mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte

6 Evaluační systém

6.1 Oblasti evaluace

Sledujeme tyto oblasti v rámci evaluace:

- **klima školy** - zda je ve škole přátelská a vstřícná atmosféra
- **spolupráce s rodinou** – zda se daří komunikovat s rodiči všech dětí, zda je program školy pro rodiče zajímavý
- **naplňování individuálních potřeb dětí** – zda jsou zohledňovány individuální potřeby jednotlivých dětí, plněny individuální plány
- **integrované bloky** – zda přinášejí očekávané výsledky, zda je dost prostoru pro vlastní improvizaci a tvořivost
- **zlepšování podmínek k naplnění cílů** - snažíme se o to, abychom si všichni rozuměli, aby každý dosáhl svých potřeb dle svých možností
- **zpětná vazba** k personálnímu a pedagogickému zajištění, k prostorám, k vybavení zpětná vazba k životosprávě a hygieně – denní řád, režim, stravování
- **práce pedagogů** – pedagogický styl, zda pedagogové přistupují k dětem s porozuměním, zda mají promyšleny cíle a postupy, zda spolupracují s rodiči a ostatními pedagogy
- **výsledky vzdělávání** – zda děti dosahují očekávaných vzdělávacích pokroků, zda jsou rodiče s výsledky vzdělávání dětí spokojeni
- **evaluace školního programu** – porovnáváme realitu skutečného stavu, který byl za uplynulý školní rok dosažen se záměry a obsahem vytvořeného ŠVP

Výchovně-vzdělávací **pokroky dětí**, hodnotíme v těchto oblastech:

- * úroveň tzv. normalizace dítěte, tj. schopnost sebeřízení, míra zachování vnitřní motivace k seberozvoji na pozadí respektu k nastaveným pravidlům
- * sociální zralost dítěte – schopnost spolupráce a komunikace s okolím
- * emoční zralost dítěte – přirozenost a sebeúcta jako zdroj osobní pohody
- * řeč – srozumitelnost, bohatost slovní zásoby, adekvátnost vyjadřování a porozumění
- * rozumové schopnosti – návrhy, nápady a řešení odpovídající vývojové fázi dítěte
- * grafomotorické a jazykové schopnosti

- * matematické dovednosti
- * manuální (jemnomotorické) a výtvarné dovednosti
- * pěvecké, hudební a rytmické dovednosti
- * tělesné (hrubomotorické) dovednosti
- * orientace v čase a prostoru, schopnost trefovat se do nastaveného režimu, adaptabilita
- * poznávací procesy projevené jako zájem o kulturní a přírodní dědictví člověka
- * schopnost pracovní autonomie a soustředění dítěte
- * rozvíjející se empatie dítěte a jeho naladění se na soužití ve skupině.

Na poradách konzultujeme závažnější případy projevů dětí s ředitelkou školy.

6.2 Nástroje evaluace

Hlavním přímým nástrojem evaluace v prostředí Montessori je pozorování dětí (konkrétního dítěte při konkrétní činnosti) a záznamy z pozorování. Každodenní pozorování dětí je neoddelitelnou součástí pedagogického procesu. Systematická pozorování učitelkám umožňují zachytit u dítěte probíhající senzitivní fázi, aktuální úroveň konané činnosti, případné problémy či nedostatky ať v prostředí samém, či ve vývoji a sebeřízení dítěte.

Veškeré písemné záznamy o dětech jsou důvěrné a přístupné pouze pedagogům, popřípadě rodičům. Tato pozorování a záznamy z nich využívají učitelky při své každodenní práci, při tvorbě individuálního vzdělávacího programu, pro komunikaci s dítětem, pro informaci rodičům a neformální spolupráci s nimi.

Nástrojem supervize obou učitelek i asistentky je především každodenní rozhovor nad pozorovanými dětmi, výměna postřehů a hypotéz, návrhy a realizace řešení. Jednou za týden jsou veškeré potřebné informace a události probírány na pedagogické poradě také s vedením školy, popř. s kolegyněmi ze základní školy. Vedení školy se velmi aktivně zajímá o dění ve školce a všechny konstruktivní návrhy podporuje, průběžně ve třídě osobně hospituje.

Dalším zdrojem informací jsou vstupní záznamy o dětech a denní stručné hovory s rodičem o dítěti při předávání dítěte, možné individuálně domluvené konzultace rodiče a pedagoga, poradní schůzky pedagogů a rodičů, které se konají nejméně jednou za školní pololetí, popř. také podněty od zřizovatele školy.

Na poradu pedagogického sboru jsou jednou za měsíc zváni nepedagogičtí pracovníci školy, kde je probrána např. skladba jídelníčku, vzájemné připomínky k úklidu a k dalším provozním tématům. Účastníci denních rozhovorů o dětech je často (především v otázce stravování a hygieny dětí) také provozní zaměstnankyně MŠ.

Počátečním zdrojem informací jako podkladu případných změn byla (jak výše míněno) SWOT analýza celé školy i školky, součástí evaluace může být i dotazníkové šetření.

Jako součást výroční zprávy je veřejně přístupná je tzv. **evaluační zpráva MŠ**, kterou vypracovává vedoucí učitelka MŠ za spolupráce s kolegyní učitelkou a asistentkou pedagoga vždy do 31.8. po uběhlém školním roce. Slouží jako podklad ke zkvalitňování činnosti školy a je stručným zdrojem informací pro rodiče, zřizovatele a veřejnost. Zpráva je projednána na pedagogické radě a uložena u ředitelky školy.

6.3 Časový evaluační plán

Průběžná evaluační činnost všech pracovníků v přímé práci s dětmi probíhá denně převážně ústně formou rozhovoru. Několikrát týdně se zapisují záznamy z pozorování dětí. Témata ke konzultaci s vedením školy jsou během týdne zapsána k projednání na poradě s ředitelkou školy. Souhrnné hodnocení vzdělávacího procesu u jednotlivých dětí je interní informací přístupnou učitelkám, rodičům a inspekci, hodnocení vzdělávacích pokroků v celé skupině dětí, popř. výsledky dotazníkového šetření jsou součástí evaluační zprávy MŠ, která je

nejméně jednou ročně předkládána ředitelce školy, popř. zřizovateli. Jako součást výroční zprávy školy je také k dispozici veřejnosti.

6.4 Odpovědnost učitelů

Odpovědnost učitelů, stejně jako odpovědnost nepedagogických pracovníků je stanovena Pracovní náplní těchto zaměstnanců, dokumenty jsou k nahlédnutí u ředitelky školy. V praxi se odpovědnost uvedených osob zčásti prolíná, kvalitu zvyšujeme právě důrazem na týmovou spolupráci a vzájemnou častou informovanost (viz výše).

ZÁVĚR

Jde nám o hlubší smysl rozvíjení dětské osobnosti, který daleko přesahuje pouze vědomostní oblast. Vzhledem k neustále se měnícím poznatkům lidské společnosti a rychle zastarávajícím faktům potřebujeme od počátku vzdělávání učit děti, jak se opírat o trvalé hodnoty a pilíře rozvoje každého člověka tak, aby děti v budoucnu (ve škole, v práci, ve vztazích, zkrátka v životě) nacházely pevnější půdu pod nohama a byly schopny dostát požadavkům, které na ně život může mít.

V době globalizace a velkého vlivu médií je důležité, aby dítě nemohlo být snadno manipulovatelné, aby s přirozenou sebeúctou neztrácelo schopnost rozlišovat, aby strachu z chyby a pocitu vlastní nedostatečnosti bylo v dítěti co nejméně, aby také bylo uchráněno pseudopocitu vlastní všemohoucnosti a tendencí k egoismu.

Také proto jsme z různých přístupů k výchově zvolili Respektovat a být respektován a z metod vzdělávání používáme ověřenou pedagogiku Marie Montessori. Věříme, že obojí není nadstandartem systémového vzdělávání, nýbrž má být a mělo by být základním stavebním kamenem kvalitního vzdělávání každého člověka (jak tomu dnes i v zahraničí často bývá). Rodič má právo vybrat pro své dítě to nejlepší, co současná pedagogika a psychologie nabízejí, a to v rámci státem nabízených služeb, ne jako ojedinělost placenou navíc.

K tomu je potřeba velmi dobré spolupráce a komunikace mezi školou, zřizovatelem a rodiči, týmu lidí, kde jeden druhému opravdu naslouchá. Celá škola se svým know-how může pak být silným vzorem pro své okolí i pro děti samé, které jsou jejími přímými klienty. Chceme, aby všichni účastníci vzdělávání v naší škole zažívali, že škola je přínosným, otevřeným a vstřícným místem pro děti a rodiče, pro učitele i ostatní zaměstnance. Že díky vzájemné důvěře a respektu může být zdrojem formování lepší budoucí společnosti, než jakou umíme my dospělí vytvořit nyní. Vzdělávání Montessori má být dokonce zároveň výchovou člověka k míru, jak původně zamýšlela paní Montessori.

Také my si uvědomujeme, že nejde jen o to seznámit děti s osvědčenými řešeními, ale především máme děti povzbudit k tomu, aby si s úctou k sobě i okolí uměly poradit v situacích, v nichž řešení není člověku dosud známo a báze spolupráce je dosud ve fázi vzniku.